

Olje- og energidepartementet

Oslo, 12. juni 2023

Høringsuttalelse - forslag til program for strategisk konsekvensutredning av nye områder til fornybar energiproduksjon til havs

Naturvernforbundet takker for muligheten til å komme med innspill til denne høringen.

Havvind er ikke et enkeltstående arealinngrep. Med økende press på naturen fra både klimaendringer og næringsaktivitet må vi se de store sammenhengene. Utbygging og drift av havvind vil utgjøre nok en belastning på et allerede presset økosystem og kan få konsekvenser for fugletrekk, næringsøk, gyte- og oppvekstområder for fisk, trekkruer og leveområder for marine pattedyr, korallrev og sårbar natur i havet. Vi mener at NVE og de andre direktoratene har gjort et godt og oversiktlig arbeid med å sammenstille og formidle eksisterende kunnskap om aktuelle havområder. Men kunnskapen om effektene av utbygging og drift av havvind er mangelfull – derfor er Naturvernforbundet særlig opptatt av at den strategiske konsekvensutredningen inkluderer en vurdering av at havområdene står ovenfor en samlet belastning.

Regjeringens satsning på havvind krever økonomiske midler og tilstrekkelig med tid til å kartlegge naturen i de definerte områdene, i tillegg til grundig forskning på hvilke effekter drift og utbygging av havvind har for det marine miljøet.

Vi vil minne om at Stortinget har bedt regjeringen om å:

«[...] sikre at utbygging og drift av havvindparker og annen fornybar energiproduksjon på norsk sokkel har vesentlig bedre natur- og miljøregnskap enn tidligere energiprosjekter i Norge. Utbygging og drift skal gjøres på en måte som sikrer svært lav eller positiv samlet naturpåvirkning over tid.»

(Vedtak 737 fra 10. juni 2022)

Overordna anbefalinger

Naturvernforbundet ønsker å erstatte dagens fossile energibruk med satsing på rene energikilder. Men

også ved utbygging av ny fornybar energi må hensynet til natur og friluftsliv ivaretas. Vi må passe på så vi ikke gjør de samme feilene til havs som på land.

- Norge må verne 30 prosent av havområdene. Beslaglegging av areal til havvind og andre formål må ikke gjøres til hinder for vern.
- Naturmangfoldloven må gjelde i hele Norge, også i havområdene, og lovens føre-var-prinsipp, økosystemtilnærming og kunnskap om samlet belastning må gis avgjørende vekt.
- Lovverk, forskrifter og forvaltning må ha ufravelige krav om hensyn til natur i forbindelse med utbygging og drift av nye havvindanlegg.
- Forskningsbaserte, miljøfaglige råd ut fra stadig oppdatert kunnskap må følges i alle prosesser.
- Konesjonssystemet må sikre at det stilles krav om lavest mulig miljø-, natur- og klimaavtrykk gjennom hele livsløpet til havvindanlegget. Naturpositive løsninger må prioriteres.

Kraftanlegg bør ikke bygges i områder med viktige naturverdier

Stortingets vedtak om å bygge havvind med lavest mulig naturpåvirkning, og naturavtalens mål om at naturen skal stå i sentrum ved all arealforvaltning må følges opp i havvindsatsningen. For å unngå samlokalisering av havvindanlegg og viktige naturverdier mener Naturvernforbundet at det ikke skal bygges havvind i:

- områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO)
- IBA-områder, viktige trekkruiter for trekkfugler og leveområder for sjøfugl der det kan få negativ effekt på arter eller bestander
- viktige gyteområder og vandringsruiter samt sårbare oppvekstområder for økologisk viktige eller sensitive fiskebestander
- migrasjonsruiter for marine pattedyr
- viktige leveområder for truede og sårbare arter på havbunn og i vannmassene
- områder med forekomster av store korallrev eller tette forekomster av små rev
- områder med høyt naturlig karbonopptak og karbonlagring

De følgende innspillene er nødvendige for å oppfylle Stortingets vedtak om svært lav eller positiv samlet naturpåvirkning over tid. Innspillene er felles for begge utredningsprogram, med unntak av avsnittet *Behov for undersøkelser av sårbare arter i KU for Sørvest F og Vestavind F*.

Stort behov for mer kunnskap og midler til forskning og kartlegging

De strategiske konsekvensutredningene skal baseres på eksisterende kunnskap: «Der det er manglende kunnskap om virkninger for naturmangfold skal det utredes hvordan kunnskapshull kan tettes, for eksempel gjennom forslag til kartleggings- og overvåkingsprogram.» Det er stor kunnskapsmangel med tanke på både naturkartlegging i områdene og effekter på naturmangfoldet fra havvind i disse økosystemene. For eksempel er mange av de definerte områdene potensielt viktige beite og/eller migrasjonsruter for en rekke hvalarter – dermed bør det være høyt prioritert å sette i gang kartlegging av hval.

På grunn av sesongmessig og årlig variasjon i utbredelsen av marine arter er det viktig at forundersøkelsene foregår over flere år og sesonger. God og grundig kunnskapsinnhenting krever tid og midler og må settes i gang omgående for å unngå gjentakelser av prosessene vi har sett på landvind. Havforskningsinstituttet anbefaler tre år med forundersøkelser¹ før eventuell utbygging av havvind. Det vil være kostnadseffektivt å gjøre datainnhenting om naturen i de definerte områdene i forbindelse med de allerede planlagte geologiske grunnundersøkelsene.

Vi minner om Stortingets vedtak 721 og 738 fra 10. juni 2022:

«Stortinget ber regjeringen sikre god miljøkunnskap for alle deler av havmiljøet i områder som er, og kan bli, aktuelle for norsk havvind. Oppsummering og kartlegging skal starte i 2022, og resultatene skal legges til grunn for utlysning av områder samt for natur- og miljøkrav til utbygging og drift.»

«Stortinget ber regjeringen styrke bevilgningen til forskning på miljøkonsekvensene av havvindutbygging på norsk sokkel.»

Miljøfaglige råd må tas på alvor

Det omfattende arbeidet med å utføre en strategisk konsekvensutredning på de store identifiserte områdene kunne vært unngått ved at en allerede i identifiseringsfasen utelukket områdene som ikke er forsvarlige å bruke til havvind etter miljøfaglige råd. Dette gjelder blant annet det omstridte feltet Sønnavind A, der det ble tatt ut dissens fra Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet, og flere andre

---

¹ «For å kartlegge effekter trengs det god lokal kunnskap om områdene før utbygging, derfor tilrådes det tre år med forundersøkelser på økosystemnivå i de planlagte områdene før utbygging. Overvåkingen bør fortsette under og etter utbygging for å kartlegge endringer både i biodiversitet og biomasse.» (Havforskningsinstituttet, *Kunnskapsstøtte for identifisering av nye område for fornybar energiproduksjon til havs*, 2022)

områder som er i konflikt med faglige råd. Vi mener myndighetene gjør klokt i å lytte til miljøfaglige råd. Det vil minske konflikt og føre til mer tillitt til prosessene.

Ingen utbygging i særlig sårbare og verdifulle områder

Flere av de identifiserte områdene ligger delvis overlappende med eller i nærheten av særlig verdifulle og sårbare områder. Naturvernforbundet mener, i tråd med rådene fra Havforskningsinstituttet, at det ikke skal bygges havvind i særlig verdifulle områder. Disse områdene bør heller vurderes for vern enn for havvindanlegg.

I konsekvensutredningsprogrammet står det at «Det skal utredes omfang og skadevirkning av økt sedimentoppvirvling ved bunnfaste installasjoner i nærhet til sårbare områder, som tobisfelt, svamp- og korallområder». Naturvernforbundet mener, i tråd med rådene fra Havforskningsinstituttet, at det ikke skal bygges havvind i områder med forekomst av korallrev, gytefelt og gytevandingsområder for tobis og et titall andre arter, og at det er viktig at vi sørger for en tilstrekkelig buffer/avstand mellom havvindanlegg og de nevnte områdene.

Oppfølging av naturavtalen

Den strategiske konsekvensutredningen skal redegjøre for «virkninger for internasjonale konvensjoner og avtaler som Norge har sluttet seg til». Den internasjonale naturavtalen (Kunming-Montreal-avtalen) setter ambisiøse mål for vern og restaurering av natur både til lands og til havs. For at Norge skal oppfylle sin del av avtalen, kreves rask handling. Vi skal verne 30 prosent av de norske havområdene innen 2030. Hittil har vi vernet knappe 1 prosent av Norges sjøarealer. Naturvernforbundet forventer at beslagleggingen av areal til havvind og andre næringsformål ikke kommer i veien for avsetting av representative og sammenhengende verneområder i henhold til naturavtalen.

Undersøkelser av havområdenes naturlige karbonlagring

Det stilles ingen krav til undersøkelser av naturlig karbonlagring i forslaget til konsekvensutredningsprogram. For at havvind skal være et reelt klimatiltak, må det tas hensyn til den naturlige karbonlagningsfunksjonen havbunnen har og risikoen for frigjøring av karbon ved havvindutbygging. Havet inneholder 93 prosent av verdens karbonbeholdning på grunn av direkte optak av CO₂ og knyttet til biologiske prosesser (fotosyntese). Karbon som synker til havbunnen, tas permanent ut av jordas karboncyklus. Hele 50–70 prosent av denne permanente karbonlagringen finner sted i den kystnære vegetasjonen, selv om dette arealet kun dekker 0,3 prosent av havområdene. Alle inngrep som fører til frigjøring av naturlig lagret karbon, må minimeres.

For å unngå frigjøring av karbon og at havvind blir et klimaproblem i stedet for en klimaløsning, må konsekvensutredningen inkludere undersøkelser av naturlig karbonlagring i de definerte områdene. De strategiske konsekvensutredningene skal følge kravene i havenergilovforskrifta § 6, som inkluderer «påverknad knytta til klimaendring». Vi foreslår derfor følgende nye punkt under «Petroleum og lagring av CO2» i konsekvensutredningsprogrammet:

«De identifiserte områdene, inkludert arealer brukt til nettilknytning, skal kartlegges med tanke på naturlig karbonopptak og -lagring, og det må vurderes hvilken effekt utbygging av havvind vil ha for dette.»

Behov for undersøkelser av sårbare arter i konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F

Forslaget til konsekvensutredning for 18 nye områder innebærer at «eksisterende kunnskap om sårbare arter relevant for de identifiserte områdene skal sammenstilles og brukes til å vurdere virkninger for disse, både på sjøbunnen, i vannkolonnen og over vann». Dette mangler imidlertid i forslaget til konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F, men denne sammenstillingen er kritisk også for disse områdene. Naturvernforbundet mener at dette punktet bør tilføyes konsekvensutredningsprogrammet for Sørvest F og Vestavind F fordi det er gått mange år siden gjennomføringen av strategisk konsekvensutredning i Sørlige Nordsjø 2 og Utsira Nord, i tillegg til at Sørvest F og Vestavind F har fått nye tilleggsarealer der det ikke er gjort en strategisk konsekvensutredning.

Marine arealplaner kan gi oversikt over samlet arealbruk

Forholdet til havforvaltningsplanene skal beskrives i konsekvensutredningen. Alle norske havområder har egne økosystembaserte forvaltningsplaner, men disse mangler langt på vei et system som gir en god og helhetlig arealplanlegging langs kysten og til havs. Etablering av marine arealplaner med områder avsatt til vern og natur, som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder, kan bidra at havvindutbyggingen skjer på de mest velegnede lokalitetene, i tråd med kunnskap om samlet belastning og helhetlige vurderinger.

Vi minner om at EU-land allerede er lovpålagt marin arealplanlegging i havvindprosesser gjennom Marine spatial planning direktivet (MSP-Directive).

Handlingsplanen for sjøfugl

Havvindutbyggingen må tilpasses handlingsplanen for sjøfugl. Vi ser en alvorlig nedgang i

sjøfuglbestandene i Norge, og Stortinget har vedtatt at det skal lages en handlingsplan for sjøfugl som skal ferdigstilles i 2024. Vi forutsetter at handlingsplanen følges opp og fortløpende legges til grunn for konsekvensutredningene etter hvert som denne utarbeides.

Konsultasjon med samiske interesser

Gjennomføringen av de strategiske konsekvensutredningene skal gjøres i tråd med havenergilova. Denne nevner særskilt at samiske interesser skal vektlegges. Konsultasjon med samiske interesser er ikke nevnt i forslaget til den strategiske konsekvensutredningen. Naturvernforbundet mener at dette bør inkluderes. Tidlig inkludering er viktig for å minimere konflikt tilsvarende den vi har sett på land.

Vennlig hilsen,

Truls Gulowsen

Leder

Naturvernforbundet